

RADO KOČEVAR, PORTRET ALPINISTA IZ 50. LET PRETEKLEGA STOLETJA

Živa mišica, viseča v steni

Bil je alpinistični inštruktor, gorski reševalec, tudi vodnik, vse do pokoja učitelj geografije – Sodi v generacijo, ki je želela več in nekaj novega, a ni bilo velikega razumevanja – Boljša oprema je pomenila, da so že imeli kuhalnik in s tem topel čaj

Katja Petrovec

Človeku je lahko v čast srečati **Rada Kočevarja**, enega najpomembnejših alpinistov preteklega stoletja. Če lahko komu rečemo živa legenda, potem je to vsekakor ta 90-letni mož, ki mu ne po videzu ne po življenjskem nazoru in nravi ne bi pripisali devetih desetletij. Ko mu sediš nasproti, se ti zdi, kot bi s kakšnim vrstnikom klepetal o vseh lepih dneh v gorah, toliko življenja in pozitivne naravnosti je v njem.

Toda ko privleče iz rokava doživetje zgodbe o visenju dveh mož na enem klinu, o solo vzponu in prečanju Mont Blanca z desetimi dolarji, o najbrž prvem gorskokolesarskem spustu s Kamniškega sedla, in to s kolesom, popolnoma neprimernim za takšne podvige, o

nošnji na stotine in stotine kilogramov težkega materiala za gradnjo bivaka pod Skuto in kočo na Korošici, potem ti ostane le še globok poklon, s katerim mu lahko izraziš spoštovanje. Kajti Rado Kočevar ni bil le alpinist, ki je v povojnih letih s svojimi hribovskimi prijatelji ustvaril prenekatero klasično smer v naših gorah, ni premikal le mej, ki so jih dosegli alpinisti pred drugo svetovno vojno. Bil je alpinistični inštruktor, gorski reševalec, tudi vodnik, vse do pokoja učitelj geografije, mož, oče, goram in njim povezanim športom pa zvest do današnjih dni.

Ne jamrati

V svojem stanovanju na Jesenicah, na pragu najvišjih vrhov Karavank in na vstopu v osrčje Julijskih Alp, živi danes sam. V dnevnem prostoru ima sobno kolo, s katerim je v zadnjih 14 letih naredil 41.000 kilometrov. V omari ima spravljene uteži, s katerimi si pomaga ohranjati mišično maso, ob njej je zvita penasta blazina, priročna za različne vaje. V dveh zvezkih ima zabeležen prav vsak kilometer na tem kolesu, vsako minuto, uro, vsak džul. Popisana sta z drobnostjo, a jasno razvidno pisavo. Enako beleži kilometre, ki jih opravi s treking kolesom, s katerim se zadnja leta še vedno vozi po avstrijskih kolesarskih poteh in nekdanji ozkotirni železnici od Jesenic proti Trbižu ali pa od Trbiža proti Gemoni. »Zdaj so vsi predori osvetljeni, cesta pa se vseskozi rahlo spušča. Nazaj do Trbiža grem z vlakom,« pove. Tudi plavanje si beleži enako sistematično. »V Beljak v Warmbad hodim plavat. Imajo bazen, globok 1,80 me-

tra, temperatura vode je od 26 do 27 stopinj, idealno. Potem eno uro plavam.«

Ob vprašanju, ali še vozi avto, samoumevno odvrne: »Seveda, kako pa mislite, da grem v Wurmbad? Peljem se čez Podkoren.« Tudi smučanje je bilo vse življenje njegova velika strast. »Še lani sem vsak dan smučal. Bil sem na slovenski strani Kanina in se potem odpeljal nazaj v Sello Neveo. Toda letos si zaradi zdravlja ne upam več,« reče in pokaže tudi na kolenski sklep, ki je brez hrustanca. »Le še kost ob kost drgne,« odvrne.

Kočevar je aktiven tudi pri vsakodnevni opravi. Vsak teden poseša stanovanje, na štirinajst dni vzame v roke še mokro krpo in počisti tla, omete okna. Tudi kuha sam. »Pridite malce bolj zgodaj dopoldne, da bom imel še dovolj časa kuhati,« reče po telefonu pred srečanjem.

Pred desetimi leti je usvojil tudi računalništvo in moderno mobilno tehnologijo in vse to ga dela vitalnega. Gibanje je zelo pomembno, potrди tudi sam, a poleg gibanja mora biti še nekaj, in to nekaj se pač skriva v človeku samem. Kočevarja plemenitita močna volja in optimizem. »Samo ne jamrati, nikakor,« nasmejanega obraza reče, a potem tudi prizna, da je takšen pozitiven in močan najbrž njegov značaj že sam po sebi, nekaj tega pa mu je dal tudi alpinizem, ki je generaciji 50. let po težkih štirih vojnih letih naenkrat odprl vrata v neskončno svobodo, ki jo ponujajo gore.

Prvi koraki

Rado Kočevar je mladost preživel na obronkih Fruške gore v Sremski Kamenici in tam je napra-

vil prve smučarske zavoje. Z lesenimi smučmi na jermene in brez robnikov, ki so jih imeli tudi bloški smučarji, reče. Prve razrede osnovne šole je naredil v Srbiji, a doma so govorili notranjsko narčje, ki je bilo zelo podobno ribniški govorici. Tako se spomni, kako so na roditeljskem sestanku, ko je družina leta 1941 prišla v Ljubljano, rekli, da so dobili enega Ribničana v šolo. Maturiral je šest let kasneje in to so bili tudi časi, ko je začel s prijatelji zahajati v gore. Ko je iz Ljubljane prvič uzrl Kamniško-Savinjske Alpe, mu je ta prizor ostal za vedno in še danes mu ni težko priznati, da so Kamniške njegove najljubše. »Bile so prve, tu sem napravil prve korake v gorski svet,« reče. Toda štiriletna vojna je bila razlog, da jih je lahko opazoval le prek bodeče žice in ko se je vojna vihra končala, se je začelo za mlade ljubljanske fante, željne svobode, novo življenje, ki ga je Kočevar kot dokument tistega časa opisal v knjigi Tista lepa leta.

Stvari so bile takrat sila preproste. Trije prijatelji z Vegove realke **France Zupan, Srečo Pogačar** in seveda Rado Rado Kočevar so se sestajali vsako sredo pred pošto in kovali načrte za pobeg v gore. Tako so se nekajkrat res odpravili, seveda z opremo, ki ji komaj lahko rečemo tako, in nekega dne splezali tudi greben Rinka-Skuta.

»Saj ni bilo nič posebnega, pozimi smo ga kasneje preplezali, toda takrat še nismo bili vajeni takih globokih pogledov in toliko zraka pod nami. Zupan je imel s sabo malce vrvi ...« začne govoriti Kočevar, se ustavi in doda, da je dogodek opisan v njegovi knjigi. France Zupan, s katerim je ostal Rado prijatelj do današnjih dni, je o tem vzponu pomenljivo zapisal: »Domišljam si, da se je v tem trenutku rodil Rado Kočevar, najuspešnejši alpinist moje generacije.«

Leto po koncu vojne sta fanta opravila tečaj na Kamniškem sedlu, absorbirala znanje in začela plezati. »Navdušeni smo bili nad hribi, a nismo imeli opreme. Steno Travnika, Aschenbrennerjevo smer (Kočevar je bil prvi, ki je

ponovil to zahtevno smer šeste stopnje, op. a.), sem preplezal s konopljeno vrvjo, čeprav so v skladišču PZS že imeli najlonske vrvi iz ameriške vojske. O tem sem napisal članek v Tovarišu in potem so vodilni takoj poklicali predsednika planinske zveze, naj nam dajo najlonske vrvi, da bomo lahko plezali,« pripoveduje. »Takrat smo preprosto želeli več in nekaj novega, a razumevanja ni bilo velikega. Govorili so nam, da smo dirkači in ne vem kaj. Meni so v spričevalo, ko sem leta 1947 obiskal zvezni plezalni tečaj, celo zapisali, da preskakujem razvojne stopnje. Da, takšni so bili takrat pogledi nekaterih na hiter razvoj našega alpinizma. A mi smo videli, kaj delajo na Tirolskem, sam se veliko bral tudi nemški Bergsteiger. Navduševal sem se nad strmimi plezalnimi stenami, kakršne so v Wilde Kaiser.«

Borna oprema

V tistih prvih desetih letih po vojni se je Kočevar skoraj popolnoma posvetil goram in plezanju. To je bil čas, ko je v Lučkem Dedcu s **Cirilom Debeljakom - Cicem** splezal prvo smer ocene šest plus v naših gorah, ko je ponovil Aschenbrennerjevo smer v Travniku, ko sta z Zupanom plezala istočasno prvenstveni smeri v stenah Šit, ko je plezal po strmih alpskih stenah v Avstriji in nad Chamonixem, ko se je že začelo čutiti tudi malce tekmovalnosti v krogu najboljših. »Malce, to moram priznati, smo hoteli pokazati, kdo je naredil kaj bolj ekstremnega.«

Sam po skrajnih težavnostih ni posegel velikokrat, skromno reče, le dvakrat je posegel po šesti stopnji (še v Prisojniku), ki je pomenila neki mejnik zmožnosti v plezalskem smislu. Tudi oprema generaciji 50. let ni dopuščala, da bi posegli po nekaterih najvišjih gorah sveta. Medtem ko so drugi alpski narodi že začeli osvajati osemtisočake, je ostala Himalaja za Kočevarja in njegovo generacijo nedosegljiva.

»Po eni strani dobro oziroma boljše, da nismo šli, saj nismo bili opremljeni za take stvari. Če bi

bilo slabo vreme, ne vem, kaj bi bilo z nami,« pove Kočevar. Morda še najbolj nazorno, s kakšno borno opremo so plezali, povedo njegove besede: »Prve plezalnike, take s filcem, sem kupil leta 1950. Na zimskem grebenskem prečenju osrednjega dela Kamniških Alp pa smo že imeli boljše **opremo** - kuhalnik, kar pomeni, da je bil čaj topel.«

Povojno obdobje je rodilo veliko dobrih alpinistov, toda prenekateri bodo rekli, da je bil prav Kočevar tisti, ki se je najbolj zavedal, kaj želi. »Imel sem voljo za vse. Rekel sem si, to smer moram narediti, če bo le šlo. Potem sem velikokrat trdno in sistematično treniral, da sem lahko visel v smereh po nekaj minut in razmišljal, ali bo šlo naprej ali ne,« pojasni. Od tod se ga je prijel tudi vzdevek živa mišica, vsaj tako trdi njegov prijatelj France Zupan.

Ko se je odločil, da bo nehal kaditi, je svojo zadnjo cigareto preprosto vrgel skozi okno vlaka, ko sta se s soprogo peljala v Ljubljano. »Niti povohal nisem nobene več. Vse je v volji. Morda sem po značaju tak, da sem nekaj, kar sem hotel doseči, tudi dosegel.«

Tako je izpadel iz skupine za Mont Blanc, ker je pred tem plezal s tujcem v naših gorah, v Stenarju. Toda ker je imel dokumente urejene, ti pa so bili v tistem času največji problem, se je v Francijo odpravil sam, z desetimi dolarji v žepu. Spal je na železniških postajah, kjer je imel težave z žandarji, pa se je spomnil, da lahko postavi pred nahrbtnik cepin in dereze in potem je imel ponoči mir. Ker ni imel denarja za žičnico, se je iz doline pač odpravil peš, na ledeniku ujel sledi predhodnikov in jim sledil, prespal na bivaku Vallot, dosegel vrh in prečil vse do ledenika Mer de Glace. O tem vzponu je bil potem tiho, saj se je bal, da mu bo kasneje onemogočeno še kaj. Zanj je vedel le **Miha Verovšek**, ki je bil prav tako član montblanške skupine.

V hribih je preživel Kočevar veliko časa, in to na račun študija. Ko je nastopil službo, še prve stopnje ni

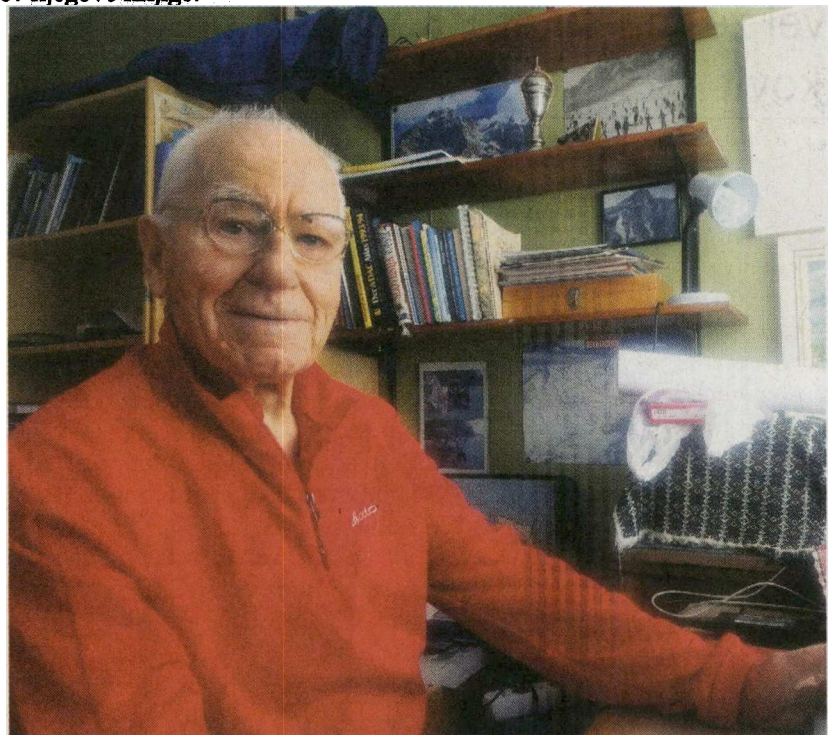
imel narejene, a takrat pač ni bil problem s službami. »Če bi šlo tako naprej, ne bi nikoli doštudiral. Potem pa sem se vzel skupaj in kasneje ob delu naredil še magistririj. Spomnim se, da ko sem šel po diplomo, mi je vratar rekel, 'vhod za starše pa je zgoraj',« smeje reče. Kljub temu da od 70. let naprej ni več resno plezal v gorah, prioritete so bile drugače, pa ga strast do gora

ni minila nikdar. Redno tudi spremlja, kaj ustvarjajo mladi danes, saj ga navdušujejo. »Kapo dol, kaj delajo,« odobravajoče reče. »Nam se takrat niti sanjalo ni, da bo kdaj mogoče vse to, kar delajo mladi danes. Jaz jim vedno čestitam, ko se srečamo, in vesel sem, ker me sprejemajo drugače, kot so me nekoč starejši.« ■

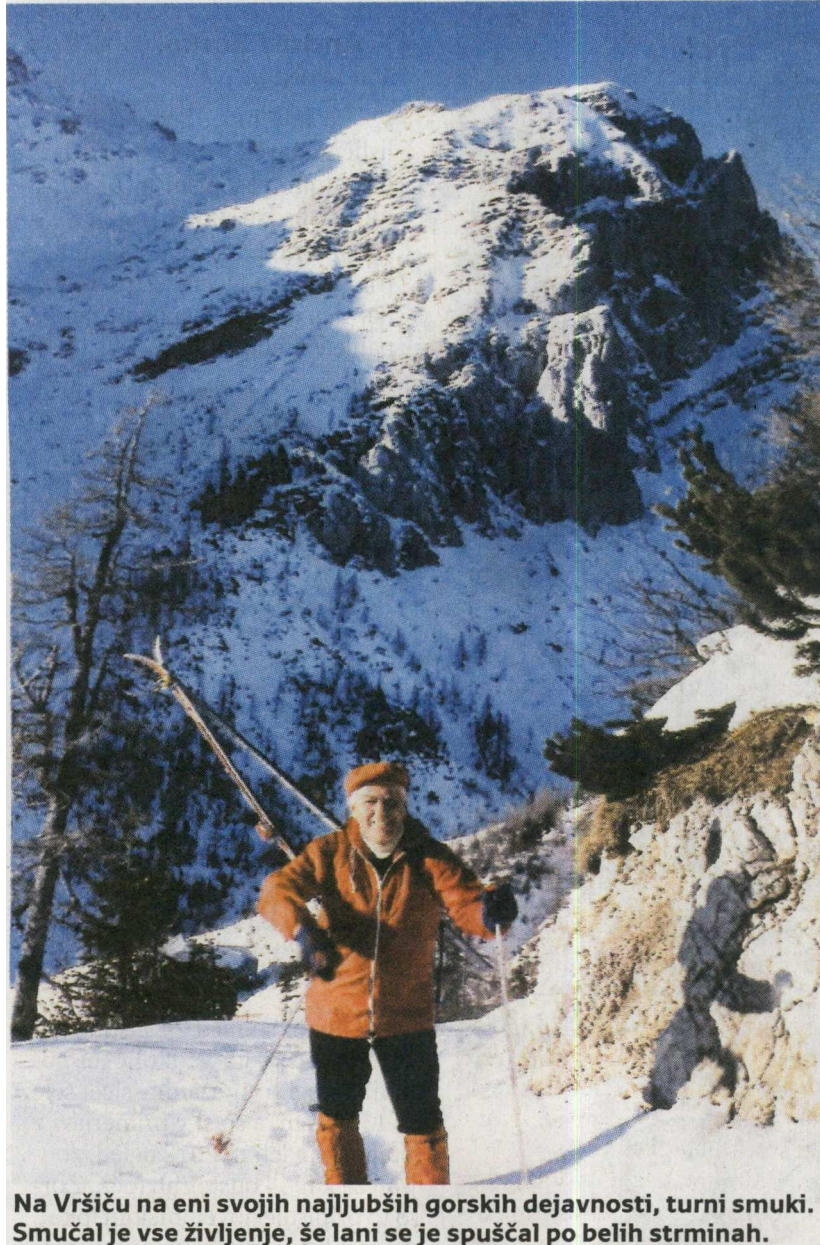

Predstavitev na festivalu

Knjiga Tista lepa leta je nastajala deset let. Ko se je **Rado Kočevar** leta 2009 naučil osnov računalništva, je svoje zabeležke plezalnih vzponov skupaj s slikami zbral v nekakšnem zborniku in vse predal **Mojci Volkar Trobevšek**, ki je njegove spomine lektorirala in uredila. Na letošnjem festivalu gorniškega filma bo v soboto, 23. februarja, pogovor z Radom Kočevarjem in predstavitev njegove knjige.

Rado Kočevar, eden vodilnih alpinistov iz 50. let prejšnjega stoletja, človek močne volje in značaja

Na Vršiču na eni svojih najljubših gorskih dejavnosti, turni smuki. Smučal je vse življenje, še lani se je spuščal po belih strminah.